

åndssvage lovovertrædere på bistandslovens døgninstitutioner for voksne med vidtgående fysiske eller psykiske handicap under amtskommunerne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger. Hertil føjes reglerne i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 568 af samme dato med senere ændringer om magtanvendelse m.v. i institutioner for voksne med vidtgående fysiske eller psykiske handicap.

Den sociale lovgivning, der har været gældende siden 1980, har givet anledning til en vis tilpasning af anklagemyndighedens påstand i sager mod åndssvage lovovertrædere til de gældende socialretlige regler, jf. herved Anklagemyndighedens Årsberetning 1990 s. 112 ff. F.eks. formuleres en påstand om anbringelse i institution som påstand om »anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap«. Som et andet eksempel kan nævnes en påstand om tilsyn med mulighed for administrativ bestemmelse om anbringelse på institution. En sådan påstand formuleres som påstand om »tilsyn af amtskommunen/Københavns eller Frederiksberg kommune vedrørende personer med vidtgående psykiske handicap, således at vedkommende efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap.«

Det ses endvidere i retspraksis, at formuleringen af afgørelser om foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68, 2. pkt., tilpasses den ændrede terminologi. Til illustration kan i den forbindelse henvises til dommen, der er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, side 685, hvor den tiltalte blev dømt til anbringelse »i institution for personer med vidtgående psykiske handicap«.

4.3. Betænkningen om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere

I betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere blev det overvejet, om anvendelsen af udtrykkene »åndssvaghed«, jf. straffelovens § 16, og »institution for åndssvage« samt »åndssvageforsorg«, jf. straffelovens § 68, 2. pkt., kan anses for hensigtsmæssig efter ophævelsen af den særlige lovgivning om for sorgen for åndssvage og andre særlig svagt begavede. Der henvises til betænkningen s. 73 ff. og s. 101 ff.

Af betænkningen fremgår, at et flertal ikke fandt grundlag for at foreslå, at udtrykket »åndssvaghed« udgår af straffelovens § 16. Flertallet henviste – bl.a. på baggrund af Retslægerådets vurdering – til, at begrebet »åndssvaghed« fortsat er egnet til at bidrage til en afgrænsning af en persongruppe, som på grund

af psykisk afvigelse bør fritages for straf. Flertallet fremhævede i den forbindelse, at de i straffeloven anvendte betegnelser samtidig udgør en barriere mod anvendelsen af tidsbestemte retsfølger over for grupper af svagt begavede lovovertrædere (sinker), som der var enighed om at holde uden for reglerne om straffrihed og særforanstaltninger.

Flertallet gav udtryk for, at terminologien i straffelovens § 68 bør ændres, således at udtrykket »åndssvageforsorg« og eventuelt tillige »institution for åndssvage« udgår. Der var imidlertid enighed om, at det ikke gør nogen retlig forskel, om sidstnævnte udtryk bibeholdes eller ej, da domstolene ikke kan antages at være bundet til at anvende netop de udtryk, som straffelovens § 68 indeholder.

4.4. Retslægerådets udtalelse

Da den under pkt. 4.3. nævnte betænkning er fra 1982, har Justitsministeriet anmodet Retslægerådet om en udtalelse om, hvorvidt den opfattelse, som rådet gav udtryk for i betænkningen, fortsat er gældende.

Retslægerådet har udtalt, at begrebet »åndssvag« fortsat er egnet til at danne udgangspunkt for afgrænsningen af den persongruppe, der er omfattet af straffelovens § 16, og som er præget af en medfødt eller tidligt erhvervet defekt, i første række af de pågældendes intellektuelle formåen. Rådet peger dog i den forbindelse på, at FN's sundhedsorganisation (World Health Organization (WHO)) også anvender betegnelsen »mental retardering«.

Det er Retslægerådets opfattelse, at betegnelserne »åndssvaghed« og »mental retardering« er synonyme og vil kunne erstatte hinanden. WHO's klassifikationssystem inddeler mental retardering i fire grader: lettere grad, middelsvær grad, sværere grad og sværeste grad. At være mentalt retarderet i »lettere grad« svarer ifølge Retslægerådet til tilstanden »åndssvaghed i lettere grad«, jf. straffelovens § 16, stk. 2. At være mentalt retarderet i »middelsvær, sværere eller sværeste grad« svarer til tilstanden »åndssvaghed i højere grad«, jf. straffelovens § 16, stk. 1. Personer, der tilhører sinkegruppen, er ikke klassificerede i den del af klassifikationssystemet, der vedrører de psykiske lidelser og forstyrrelser, og således heller ikke under »mental retardering«. At være »sinke« er ikke opfattet som en egentlig psykisk lidelse, hvilket ifølge Retslægerådet er i overensstemmelse med dansk tradition, hvorefter denne gruppe er holdt uden for reglerne om straffrihed og særbehandling.

Retslægerådet har også overvejet, om betegnelsen »person med vidtgående psykisk handicap« kan erstatte udtrykket »åndssvaghed«. Denne betegnelse